

Drukwerk aan
verlaagd tarief

PB-PP | B-30355
BELGIE(N) - BELGIQUE

Afzender:

Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw
Moerkantsebaan 48 -2910 Essen

Afgiftekantoor:

2910 Essen 1
P 706 392

Bestemming:

Het Spyckertje **halfjaarlijks tijdschrift** van de Heemkundige Kring Essen vzw

VU.: Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw, Heemhuis, Moerkantsebaan 48, 2910 Essen

HET SPYCKERTJE

Jaargang 32,
nummer 1
januari 2017

Jaargang 32,
nummer 1
januari 2017

Het Spyckertje

INHOUD

Inleiding.....	1
Heropening GM museum.....	2
Inhoud Spycker 2017.....	5
Lidgeld 2017.....	6
Achter de coulissen.....	7
Karrenmuseum regionaal.....	9
Romeinse sessertie.....	11
Over familienamen.....	15
Historische agenda.....	19
Een originele herroeping.....	20

Aan dit nummer werkten mee:

Joris Mathysen,
Thomas Dekkers,
Marlies Van Tichelen,
Elly de Bruijn,
Louis Vercammen ,
Jan Suykerbuyk,
Sooi Pockelé ,
Guy Van den Broek,
Roger Van Ginderen,
Mag Janssens

Maar we mogen daar niet stoppen !
De digitalisering van onze vereniging
en vooral haar archief zal een werk
van lange adem worden maar het zal
een bevredigend effect hebben op
ons ledenbestand, maar ook een
manier om te overleven in de steeds
meer elektronischere samenleving
waar we voorstaan.

Groeten Joris Mathysen

We wensen u
en uw familie
een

Een originele herroeping

De Zeeuws-Vlaming Eduard Doens (Biervliet 1887-Breda 1977), was spraakmakende pastoor van Ginneken (Breda) St-Laurentius van 1943 tot 1965. Origineel volks, humoristisch, niet op zijn mond gevallen en niet bang zijn kudde de les te lezen wanneer het nodig was. Dat belette niet dat hij geliefd was en ze hem bij zijn gouden jubileum in 1963 gebrand-schilderde ramen voor zijn kerk schonken.

Hij was vermaard om zijn preken in eigen dialect. Van heinde en verre kwamen de mensen naar Ginneken om naar hem te luisteren. Rijk en vooraanstaand waren ze wel in Ginneken, maar met gulle hand geven tijdens de collecte voor de arme parochianen - ho maar! Dat ergerde de legendarische pastoor. Die keer kwamen ze van een koude kermis thuis. Doens was zo verbolgen over de geringe opbrengst van de collecte voor de armen, dat hij zijn gehoor toevoegde : ‘Ge zèt nog niet weert da ge bezèkt wordt.’ Dat ging veel parochianen te ver, ze dienden een klacht in bij de bisschop. Die was het met hen eens en droeg Doens op zijn woorden terug te nemen.

Deze gehoorzaamde en sprak de zondag daarop zijn parochianen aldus toe : ‘Ik heb veurige week gezeed dat gullie niet wéért zét da ge bezèkt wordt. Da mot ik terugneme van de bisschop en da doe ik bij deze. Ge zèt ‘t wel wéért!’

Bron :Henk Buijks Brabantsch Informatie Centrum 8.12.2014

Louis Vercammen

Inleiding

Laat ik eerst beginnen met iedereen alvast een gelukkig nieuwjaar te wensen. Laten we hopen dat het een jaar vol voorspoed en geluk zal worden.

Het is mijn veronderstelling dat je geschiedenis beter kunt begrijpen met de technologie van morgen. Dat klinkt misschien wat raar maar laat mij nader verklaren. De technologie die nu voorhanden is kan baanbrekende veranderingen brengen in de historische wetenschap. Als je die lijn doortrekt naar de Heemkundige Kring dan is deze vereniging een omgeving waar hightech informatica specialisten (de zogenaamde IT-Wizards) zich zeer goed thuis zullen voelen.

Wacht ... ik zal het concreet maken.

Neem nu bijvoorbeeld Essen, de naam van onze gemeenschap en de vraag waarom Essen Essen noemt. (vroeger was Essen, Esschen voor de jongere lezers).

Met de technologie die nu beschikbaar is kan je met die vraag aan de slag en misschien verbluffende resultaten behalen.

Met satellietbeelden en digitale hoogtekarten. Op het internet zijn zulke kaarten vrij te raadplegen via www.geopunt.be . Je kan bijvoorbeeld zo'n hoogte kaart raadplegen. Je kan als het waren het grondprofiel van Essen instellen op +/- 1 meter hoogte verschil. Het landschap van Essen veranderde plotseling in een soort van hand met vingers (landtongen) die zich strekken over de laaggelegen landerijen naar het noorden. Het bevestigt de theorie dat een Esch een hoger gelegen landdeel is in het landschap (bij ons beter bekend als Donk). Maar dat is niet alles. Door het digitaliseringproject van google zijn ondertussen diverse oude boeken raadpleegbaar (Gratis !) en ook daarin kan je gaan zoeken naar de betekenis van het woord Esschen. Je leest dan dat Esschen een benaming is aan landerijen waar vroeger het belangrijkste eten werd gezaaid. Wat in ons geval zeer aannemelijk klinkt. <https://books.google.be/books>

U zal dan niet zo verbaasd zijn als ik zeg dat we als Heemkundige Kring deze trein niet mogen missen. We moeten open staan voor nieuwe innovatieve ideeën die onze heemkundige kring moderner maken en opener maken voor heel de gemeenschap. En er is al een basis met de website “Essen in beeld” en daar komen weldra alle digitale Spyckers bij. <<<

Heropening Gerard Meeusenmuseum

Op 11 september 2016 werd het Gerard Meeusenmuseum feestelijk heropend. In haar welkomsspeech gaf conservator Marlies Van Tichelen een overzicht van de geschiedenis van het museum:

“De “oudheidkundige kring van Essen” werd, volgens het Staatsblad, opgericht in september 1929 met als doel: opstellen en bestuderen van de plaatselijke geschiedenis en folklore, het oprichten van een museum en het aanleggen van een bibliotheek over geschiedenis en folklore.

Gerard Meeusen, gemeenteontvanger, begon in 1933 met het verzamelen van oude voorwerpen die hij onderbracht in een lokaal onder het toen nog ‘oud gemeentehuis’. Enkele jaren later werden deze objecten overgebracht naar het toenmalige Lazaret en daar gedeponereerd. Wel degelijk gedeponereerd, niet uitgesteld, want het was ondertussen WO II. Na de bevrijding, het oud gemeentehuis was gebombardeerd, kwamen de voorwerpen terecht in een klein lokaal van het dodenhuisje. Uiteindelijk werd de beslissing genomen alles onder te brengen op de zolder van het, toen nieuwe, nu huidig gemeentehuis. Na een oproep aan alle Essense inwoners bezat de Heemkundige Kring in augustus 1954 maar liefst al 650 verzamelde voorwerpen allerhande. De bouwwerken aan het museum werden gestart in augustus 1954. Steen voor de binnenmuren was voorhanden en hout haalde men van de afgedankte elektriciteitspalen. Geraamde kosten: 10.000 BEF. Ik vond al snel een rekening, waarde: 11.700 BEF voor bouwmaterialen,

Historische agenda

Vrijdag 27 januari (19.30u-21.30u), Smokkeltocht.

Vijf roemruchte smokkelaars uit Essen nemen deze donkere wintermaanden opnieuw bezoekers mee tijdens hun smokkeltochten door het duistere park van het Karrenmuseum. Afgelopen winter gingen liefst 35 groepen mee op stap en waren de smokkeltochten al snel volzet. Daarom krijgen belangstellenden opnieuw de kans om deze legendes te volgen en te luisteren naar hun adembenemende praktijken en anekdotes.

Zondag 12 februari (13.30u), Wandelen met dorpsgids Maria Gommeren in de Maatjes. Vertrek kerk Nieuwmoer. 1 euro, Inschrijven niet nodig.

Zaterdag 18 februari (13.30u), Winterwandeling: Na de synagoge een kerk. Vertrek station Heide. 3 euro, vooraf inschrijven bij VVV Kalmthout.

Zaterdag 18 februari, Franciscus, de jongleur van Assisi (met Jenne Declair), organisatie: vzw Kobie

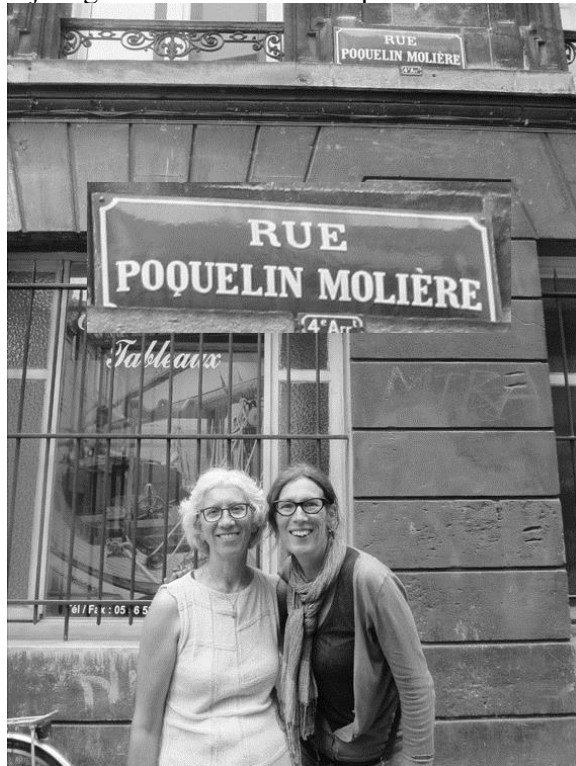
Dinsdag 21 maart (20u), Nacht van de Geschiedenis, Jan van Oudheusden over het Hertogdom Brabant, org. Davidsfonds Essen.

Vrijdag 21 april (20u), lezing over architecturaal erfgoed in Essen door architect Jos Van Loon, org. Davidsfonds Essen.

Laatste info op websites van Essen, Kalmthout, Arboretum en, Karrenmuseum en Davidsfonds Essen

en aan mijn grootvader Sooike Pockelé de sigarenmaker en aan mijn vader Sooi Pockelé, die ze Pol noemden omdat er al genoeg ‘sooien’ in de familie waren, hij was een spoorman en ik dacht ook aan mezelf, Sooike Pockelé, eveneens spoorman, ”met een graad meer dan een haring” zoals mijn collega’s lachend beweerden. Maar ik prijs me ondanks alles toch heel gelukkig en ik ben trots op mijn lieve gade met de koninklijke naam ”Wilhelmina van Sint Willebrord tot Horendonk” en ook op mijn eigen kleine Vlaamse dorp Den Uil.

Marleen en Els dochters van Sooi Pockelé. Straat in Bordeaux (Fr).

Ach ja, pater Augustinus, van de Abdij in Rievaulx bij Helmsley in Noord Yorkshire resten alleen nog ruïnes. De cisterziënzerabdij van de monniken uit Clervaux werd gesloten en verwoest in 1538 onder Hendrik de Achtse.

Sooi Pockelé

ijzeren platen voor de haard, ruiten, schildersmateriaal, vezelplaten en elektrisch materiaal. Blijkbaar hebben ze dus het voorziene budget van 10.000 BEF lichtelijk overschreden. De werken werden uitgevoerd door werkkrachten van de gemeente, zo veel mogelijk met herbruikbaar materiaal voortkomende van o.a. afbraakwerken. Het museum naderde zijn voltooiing eind 1955.

Nog voor de opening bezochten de attaché van het Koninklijk Historisch Museum te Brussel en de conservator van het Openluchtmuseum Bokrijk de nieuwe ruimte. De eigenlijke festiviteiten gebeurden in samenwerking met Heidebrand (studentenvereniging) en het Davidsfonds en startten al op 14 juli 1956 met een studievergadering gewijd aan de geschiedenis van de Kempen. En op 15 juli 1956: groot Breugheliaans volksfeest!, opgefleurd met het bezoek van Kempische schrijvers o.l.v. Emiel Van Hemeldonck. Een weekje later op 22 juli kregen leden van de Heemkundige Studiekring en begunstigers van het Heemkundig Museum de gelegenheid een bezoek te brengen aan het gloednieuwe, netjes afgewerkte, project.

In 2010 vroeg Maria Antonissen me om haar op te volgen als conservator.

De eerste bekommernis: er was maar één in- en uitgang in het museum. Qua veiligheid is dat niet correct. Een nieuwe ingang moest eerst verwezenlijkt worden. Na enige tijd kwam er die ook. Een geweldige verbetering want minder mobiele personen kunnen nu ook met de lift het museum bereiken. Dan kwam de opfris van het museum. Eigenlijk ben ik toen een beetje in het diepe gesprongen en heb dan maar gezwommen. Veel speelruimte hadden we niet. Destijds heeft men de kamers blijkbaar aangepast aan het aantal en de grootte van de meubelen – alles paste precies. Haarden, bedstee en muren afbreken vond ik er wel een beetje over. De essentie van het museum is dus niet veranderd. Kamer per kamer werd aangepakt. We creëerden wel een nieuwe ingang die grenskamer werd en kregen ook de voormalige fractiekamer bij, die we omdoopten tot archeologiekamer. Het pad der renovatie liep niet altijd over rozen, wat hebben we gevloekt over o.a. die nokken in de kapel en de kledingkamer of andere dingen die niet liepen zoals we wilden zoals plaatsgebrek als we een kamer leegmaakten en de voorwerpen

tijdelijk ergens anders wilden plaatsen. Met tweeën schilderen a rato van een halve dag per week dat gaat immers zo vlot niet vooruit. Begin dit jaar bood een externe schilder gelukkig soelaas.”

Marlies bedankte alle medewerkers met een passend geschenk:

- de technische dienst en poetsdienst van de gemeente, de cultuurdienst en onze burgemeester.

- de vaste ploeg van helpers: Elly en Maria, Jef, Eddy, Carla

”Ik heb het dus zeker niet alleen gedaan, dat is onmogelijk. Het is wel degelijk het werk van een team! Mijn vaste ploeg ga ik zeker missen, maar we houden contact. Dat is beloofd.”

Daarna mocht de burgemeester het lint door knippen en konden de mensen in groepen van een 20-tal personen een rondleiding krijgen. Door verschillende personen werden in de diverse kamers gebeurtenissen van vroeger in scène gezet.

*Marlies Van Tichelen
Roger Van Ginderen*

Nog later vond ik ook dat in 1279 in het dorp Stokenchurch in het district Oxford een zekere Reynold Beauchamp een stuk land van 5 hectare of 4 virgates in leen had hetwelk hij onderverhuurde aan Geoffrey de Pockele. In Aston Rowant een dorp in de buurt had JohnMilksop een stuk land in huur van 1,2 hectare van Geoffrey de Pockele.

Met Google Earth heb ik het dorpje Pockeley bezocht, een vreemd gevoel overviel me, is dit dorp naar een Pockelé genoemd of is een Pockelé naar het dorp genoemd?

Toen de hertog van Normandië, Willem, zijn recht op de Engelse troon opeiste vroeg hij aan zijn onderdanen, originele Noormannen, Fransen en Vlamingen, ja die ook want Willem was getrouwd met een Vlaamse edele, om samen met hem ten strijde te trekken. Wie een harnas, een zwaard en een paard bezat kreeg een leidende rol in het leger. Het staat ook vast dat na de overwinning in Hastings, velen van zijn medestrijders een eigendom kregen in Engeland. Sommigen kozen om niet te ver van het moederland Normandië te gaan wonen, anderen, avonturiers of misschien lageren in rang moesten met kleinere afgelegen plaatsen zoals in Noord Yorkshire, genoeg nemen. Wandelend door Pockeley zou ik deze keuze niet zo slecht gevonden hebben. Voor mij staat het vast: Pockeley is ons homeland. Toen mijn broer in Frankrijk studeerde vroeg hij aan zijn prof of Pockelé misschien niet afgeleid zou zijn van Poclair, de familienaam van de Franse schrijver Molière. Niks daarvan geen Franse familie maar Vikings die de slag bij Hastings hebben gewonnen. Je vindt trouwens ook Pockelé in Canada en in Australië. In een Canadese krant stond een artikel waarin men beweerde dat je, ingeval van een rechtszaak beter bij rechter Pockelé aan je trekken kwam, hij was namelijk een zeer joviale man die wel van een goed glas hield en erg clement kon rechtspreken. En in Australië zitten er ook veel: Tim Pockelé een welvarende makelaar in gronden en gebouwen, en nog een professor wiskunde ... maar, Australië is dat ook niet dat land waar de Britten na de ontdekking heel veel tuig en ander geboefte naar toe stuurde om wat plaats te maken in de overvolle gevangenissen? Toen stond ik weer met beide voeten op de grond van mijn kleine Vlaamse dorpje en troostte mezelf met de gedachte aan mijn Wuustwezelse voorvader Jozef Pockelé die ze in 't dorp 'Jefke De Waal' noemden omdat hij als reizende schoenmaker ook Frans sprak

ondanks de 'Franse klank' zou het daar niks mee te maken hebben maar waarschijnlijk had een voorvader ooit de pokken gehad en had hij omwille van zijn pokdalig gelaat de naam 'Pokkelige' of 'Pokkele' gekregen, zo eenvoudig was dat. Andere zaken hielden me meer bezig en hier liet ik het maar bij.

Enkele jaren later, ik was dat hele familienamen verhaal al lang vergeten, vroeg pater Augustinus van de Abdij te Zundert tijdens een van zijn vele bezoeken of ik te weten kon komen of er in het Anglikaanse Engeland ook Trappistenabdijen zouden bestaan. Het leek niet zo eenvoudig om dat uit te zoeken maar het internet wist hier wel raad mee. De site "British History online", inloggen, een account, en zoeken maar. Begonnen bij Willem Van Normandië en na de Slag bij Hastings, op 14 oktober 1066, Willem De Veroveraar en Koning Van Engeland genoemd kwam ik al vlug terecht bij het 'Book of Doom'. Willem wilde namelijk weten wie er allemaal in zijn Koninkrijk woonde, waar ze mee bezig waren en vooral hoe rijk ze wel waren want hij had dringend geld nodig. Het beruchte Book of Doom kwam echter pas goed in voege in het jaar 1085, twee jaar voor zijn dood.

In het spoor van Willem kwamen weldra ook de volgelingen van Benedictus van Clairvaux die hun missioneringswerk in Engeland wilden beginnen. De Cisterziënerorde stichtte in 1132 de Abdij van Rievaulx bij Helmsley in Noord Yorkshire. Het ging allemaal niet zonder problemen maar de abdij groeide gestaag en werd dra welvarend dank zij landbouw en het beheer van de bosrijke streek. Het interesseerde mij allemaal geweldig en spoedig verdiepte ik me in de geschiedenis van de paters. Groot was mijn verbazing toen ik las dat abt Roger en William de Ros een conflict uitvochten voor het gerecht over de weide- en bosrechten in het gebied dat aan de abdij toebehoorde. Een medespeler in deze zaak was een Pockele, een tenant of huurder van William. In 1232 kwam het tot een akkoord tussen de betrokkenen over pacht- en graasrecht in de bossen van de abdij gelegen in Helmsley en Pockley.

Het gebied Pockley ook wel Pockele, Pokkele genoemd was reeds gekend onder de naam als eigendom van de bezitters Ulf en Ughtred die er elk de helft van bezaten. Het was een 'manor' dit is een landbouwbedrijf waar de eigenaar het bewind voert binnen een feodaal systeem.

Inhoud De Spycker 2017 (onder voorbehoud)

Nazaten van Jan Nuyten moesten huizen verkopen voor pacht schulden (Frank Wierickx)

Eeuwige liefde! (Patrick Hoppenbrouwers)

Olympic Essen Hoek (Jeroen Kuypers)

Van Doren, soms interessant (Pol Van Doren)

De ouderdom van de Essense heipalen (Thomas Dekkers)

Een ijzertijd-woning in onze regio (Huub Klaassen)

Tussen macht en zielenheil (Huub Klaassen)

Pater Cor Goetstouwers, missionaris in het apostolisch vicariaat van Tanganika (Ed Boeren)

1917 (Louis Vercammen)

Het Vliegend Wiel (deel 2) (Roger Suykerbuyk)

Magnel, Gustaaf Paul Robert, geboren te Essen in 1889, civiel ingenieur en hoogleraar (Marjan De Boevere)

Kongo toen 1959-1960 (Leo Suykerbuyk)

Mensen van bij ons: Uit het leven van een veearts dr. Jef Van Looveren (Frank Hontelé)

Een reis per spoor in de 40-er jaren (Etienne Van Ginneken)

Essenaren in de wereld: Philip Braat (Guy Van den Broek)

Burgemeester Karel Van Beeck (1) (Rudi Smout)

Vuurkruiser André Braat (Guy Van den Broek)

Jaaroverzicht 2016 (Jan Suykerbuyk)

Lidgeld 2017

Leden in **Essen** betalen € 18,-

Leden **buiten Essen** maar wel in België betalen € 21,50
(€ 3,50 verzendingskosten + 2 x 't Spyckertje)

Leden in 't **buitenland** betalen € 24,50
(€ 6,50 verzendingskosten + 2 x 't Spyckertje)

Wij dringen er op aan om voor 17 maart via overschrijving te betalen. Vermelding : Lidgeld 2017

Op die manier bent u zeker dat het jaarboek bij u thuis wordt bezorgd.

Rekeningnummer:

IBAN: BE28 0682 0126 4620
BIC: GKCCBEBB

Voorstelling De Spycker 2017

Maandag 17 april om 10.30 uur
in de raadzaal van het gemeentehuis
Essen

Over familienamen

Een vroegere collega met de familienaam MOISSON geloofde graag dat hij verre "familie" was van een adellijk geslacht met dezelfde naam, er werd wel eens mee gelachen. Om de goede man uit zijn droom te helpen legde ik het probleem voor aan de voorzitter van de Vereniging voor Vlaamse Familiekunde waar we soms boeken voor invoerden uit Nederland. Deze was onmiddellijk geïnteresseerd en beloofde om het uit te zoeken.

De overgrootouders van onze collega Moisson kwamen uit een dorpje in de buurt van Dendermonde dat was de enige tip die we konden meegeven om de speurtocht te beginnen. Een paar maanden later kregen we het hele verhaal te horen. Toen na de Franse Revolutie Napoleon aan de macht kwam, ook over ons land, vaardigde hij een wet uit dat voortaan iedere inwoner een familienaam moest hebben dewelke officieel moest genoteerd worden ten gemeentehuize en worden verdergezet door de nakomelingen van de stamvader. Opdat de wet ook zou worden nageleefd zond Napoleon zijn controleurs naar alle uithoeken van zijn rijk om ter plaatse de namen vast te stellen. Zo ook kwam de Franse ambtenaar in het dorp terecht en eiste dat alle inwoners zich zouden aanmelden voor opgaven van hun familienaam. Een en ander verliep zoals het werd verlangd totdat een bengel van een jaar of tien zich aanbood. De ambtenaar nam hier geen genoegen mee en eiste dat de vader zich zou vertonen. Omdat de vertegenwoordiger van de gemeente waarschijnlijk de Franse taal niet helemaal beheerste, was het niet eenvoudig om uit te leggen dat de vader, een kleine boer, geen tijd had om zich persoonlijk aan te melden omwille van de oogst.

Het enige woord dat de Franse ambtenaar uit het verhaal begrepen had was "moisson", oogsttijd, en om de zaak af te ronden besloot hij kort en bondig de familienaam Moisson in de register in te schrijven. Het valt nauwelijks nog te achterhalen of de geschiedenis zich werkelijk zo heeft afgespeeld maar het leek heel aannemelijk omdat meerdere soortgelijke verhalen bekend zijn. Collega Moisson had zoals de meesten van ons dus geen blauw bloed maar was toch gelukkig dat hij van degelijke Vlaamse boerenkomaf was. Zo las ik een tijd later in een heemkundig tijdschrift de verklaring van mijn familienaam Pockelé,

Wat is nu het belang van deze eenzame sestertie? Net zoals één zwaluw de lente niet maakt, maakt één sestertie de Romeinse bewoning niet. Echter, kijken we naar de recente vondsten in Nispen dan kunnen we de sestertie wel degelijk in perspectief plaatsen. Onze streek was niet alleen bewoond in de tweede eeuw na Christus, ze bevond zich ook ingebed in een handelsnetwerk, waarbij naast ruilhandel ook de door het Rijk geslagen munten als betaalmiddel circuleerden. Waar munten zijn is er dus een marktwezen en bijgevolg handelswaar (potten, kruiken, luxegoederen,...). De uitdaging en logische volgende stap zal er nu uit bestaan hier sporen van te vinden...

Voor alle materiële sporen uit het verleden is er één adres in Essen: de Archeologische Werkgroep van de Heemkundige Kring, te bereiken op essenarcheologie@gmail.com of via het Heemhuis.

Thomas Dekkers

*****

Café Bostella

Te koop in de Tasberg naast de Kiekenhoeve: het boek **Café Bostella** van Paul van der Stap & Elisa Veini.

Het boek (inclusief een dvd) kost 25 euro.

Julia Van Den Bergh : “ *Die film is er gekomen door een Nederlander die hier altijd kwam, die vond dit een gezellig café waar de mensen niet zo zeer komen om iets te drinken, maar voor de gezelligheid, een buurtje doen, vrienden ontmoeten. Die persoon wou daar een film over maken en ik heb die man maar laten doen, ik heb me daar niet mee gemoeid. De opnames zijn op verschillende tijdstippen genomen en geven een beeld van het dagelijks leven in De Bostella.*”

Achter de coulissen

9 september!

Aan het gemeentehuis wordt de vlag gehesen en de rode loper zachtjes uitgerold. In het kader van 'Open Monumentendag' zal de Heemkundige Kring Essen haar 'schat op zolder' prijsgeven aan het publiek.

Na twee bijna drie jaar 'keihard rommelen en ruimen' is het Gerard Meeusenmuseum méér dan presentabel voor de bezoekers.

Bij nader inzien is 'ruimen en rommelen' nog vrij zacht uitgedrukt, maar een artikel in 't Spyckertje verdraagt geen gespierde taal, beeldend en bedaard schrijven is de boodschap!

Een hecht team, van doorgaans vier à vijf personen is destijds in het harnas geklommen en heeft het strijdperk betreden. Na verloop van tijd vindt ieder zijn eigen stek. Wij omarmen eerst de blinde gang, het stukje zolder waar vroeger de duiven vrij spel hadden. De Milieudienst maakte daar korte metten mee, de corridor is nu 'vogelvrij'.

Dat wel, maar ... en toch, na een grondige poetsbeurt een gewikt en gewogen inventaris, twee vuilniszakken naar de container, hoera, we zouden er kunnen wonen!

Als we voldaan rondkijken, denken we opslag dat de strijd is gestreden, hoe dom, hij is nog maar nauwelijks begonnen!

Een van onze medewerkers richt zich, met expertise, op de kleedkamer. De mannequins worden zorgvuldig gestript, gaan naar de kapper, waar zij smeken om een vlotte coupe en zachte make-up. De kledij wordt secuur nagekeken, gebold en geplooid. Op een goede dag mag 'NATHAN' gerust eens langskomen!

Alle heiligenbeelden uit de kapel worden gedoucht, zij verhuizen droog én schoon, maar onwennig naar de fractiekamer.

Geheel onverwacht botsen we op de nodige stellages: het schilderwerk is aan bod. De durvers bestormen de nok en glijden, bekwaam met de borstel, in zes weken naar beneden!

Wij reppen ons richting schooltje en verwensen daar in alle talen de zwarte, steeds natte plek in de zoldering. De mensen van de Technische Dienst moeten dat hebben geweten (of gehoord). Staken is voor

ons géén optie, we doen op de grond, in stilte voort.

De eerwaarde zusters van 'Mariaberg' beloven ons, op tijd, de paspoppen (nonnen) correct te komen kleden, want hun plaats in de klas en tussen de communicantjes is voorbehouden!

Ons geloof in herstel van de natte zolder beleeft zware tijden, wij staan in het vergeetboek! Alsof we nooit iets hebben gevraagd! Dat was het dan!

Maar op een grandioze morgen staren we ons plots, bijna blind op een helderwitte hoek en al regent het buiten pijpenstelen, zingend maken wij de klus in het klasje af!

Nog een verrassing: de namaak-etalage in de kleedkamer, het hoekje apart voor de hoeden, een hoekje waar de creatiefste onder ons een pittige blikvanger van gaat maken.

Opgelucht trekken we ons terug in de 'goeie' kamer en geven bruid en bruidegom daar de nodige 'charmes' mee. We halen ook het beste servies tevoorschijn, dekken de tafel af met kristal en zilver (hm) bestek, maar het damast is van eerste kwaliteit!

Mochten wij ooit van gordijnen gedroomd hebben voor de ramen en open kasten in het museum, op een dag zien we frisse vitrage voor alle vensters, de open ruimtes zijn met zacht-bruine katoen afgedekt. De alkoof in de keuken deelt in de glorie met een proper bed en heldere draperietjes. Voor boer én boerin is een heerlijke nachtrust verzekerd!

Hoewel onze conservator een dagboek bijhoudt, bij sommige klussen tasten wij in het duister.

Dan is daar de 'lichtgevende' Eddy, in de ene hand de verfkwast in de andere de elektrische boor. Met zijn klein zwart koffertje lijkt hij een dokter in een niét-bestaande wetenschap, voor hem is alles 'gesneden koek'!

Een knap voorbeeld: van de chaos in de fractiekamer een klein paradijs voor de archeologen maken.

In het winkeltje ... het oorlogsverhaal en zijn achtergrond ... de nieuwe entree ...

Komt dat zien!!! Komt dat zien!!!

De eerste gasten arriveren, het doek gaat op!

Namens het hele team, met dank voor uw applaus:

Elly Naulaerts-de Bruyn

Een sestertie als propagandamiddel: deze munt is geslagen door keizer Vespasianus met een afbeelding van zijn twee zonen Titus en Domitianus, en waarmee hij zijn dynastieke ambities aangaf.

Het Romeinse geldsysteem was opgebouwd uit munten die hun waarde ontleenden uit hun samenstelling van edelmetalen: de meest waardevolle was de zgn. Aureus, die uit goud bestond. Daarna had men de zilveren Denariï ter beschikking, gevolgd door de bronzen Sestertie en de koperen As. De waarde van deze munten werd uiteraard bepaald door de hoeveelheid metaal die erin verwerkt zat (zeker wat de aureus en de denarius betrof). Tijdens de regeerperiode van keizer Augustus (27 v Chr. – 14 n Chr.) bevatte een Aureus nog 7,9 gram goud en een denarius 3,83 gram zilver. 1 denarius was op dat moment evenveel waard als 4 Sestertiën en er gingen 4 assen in 1 Sestertie. Doorheen de geschiedenis van het Romeinse Rijk zouden deze waarden echter uitgehold worden. Toen het rijk rond het jaar 100 zijn definitieve omvang had bereikt en de inkomsten uit veroveringen opdroogden, zag de ene na de andere keizer zich ertoe genoodzaakt om minder edelmetaal in de geslagen munten te verwerken. Eenmaal de inwoners dit doorkregen raakte het Romeinse rijk in een spiraal van inflatie terecht die zijn weerga niet kende¹...

Faustina kreeg met Anontinus vier kinderen, waarvan enkel een dochtertje Faustina (de jongere) het overleefde en die later de echtgenote zou worden van Marcus Aurelius (en de moeder van de beruchte keizer Commodus). Of alle vier de kinderen wel werkelijk van Antoninus afstamden is maar de vraag: van Faustina de Oudere is immers bekend dat zij het niet zo nauw nam met de echtelijke trouw en er meerdere affaires op nahield. Toch bleef haar man Antoninus van haar houden, en liet haar zelfs na haar dood heilig verklaren. Vandaar de vermelding DIVA (kort voor divina oftewel 'heilige').

Rondom het vrouwenhoofd kunnen we dus DIVA AUG FAUSTINA, oftewel heilige keizerin Faustina lezen. Hiermee zijn we zeker dat het een munt geslagen ter herdenking van Faustina de Oudere betreft, ter ere van haar dochter zijn er enkel munten geslagen met DIVA FAUSTINA.

Op de keerzijde wordt meestal een godheid afgebeeld. Op de gevonden munt is dit Pieta, die met háár rechterarm (links op de munt) wierook in een wierookbrander gooit (schuin neerwaarts gerichte arm), terwijl ze in háár linkerhand (rechts op de munt) kistje met opengeslagen deksel vasthoudt. Dat kistje met deksel zou namelijk de rechthoekige vorm aan de rechterkant van de personificatie op de gevonden munt kunnen verklaren.

Zodoende kan de in Essen gevonden munt gedetermineerd worden als een Faustina de oudere, geslagen ergens tussen 141 en 147 na Christus.

Sestertiën waren de meest courante munten ten tijde van het Romeinse keizerrijk. Ze werden geslagen in brons (eigenlijk een messing van koper en zink) en waren door hun omvang ook ideaal als propagandamiddel. De 'Essense' Sestertie heeft bv. een diameter van ca. 33 mm en een dikte van 3 mm. Ter vergelijking: een hedendaags stuk van 2 euro heeft een diameter van 25,75 mm en weegt zo'n 8,5 gram bij een dikte van 2,2 mm.

Provincie bekroont Karrenmuseum met regionale indeling

De provincie Antwerpen kende dit jaar op 9 juni het kwaliteitslabel van het Karrenmuseum een indeling op regionaal niveau toe. Voorheen was de indeling er op lokaal niveau, maar met deze erkenning komt het Karrenmuseum in onze provincie in een select gezelschap met TRAM 41 in Turnhout en de Stedelijke musea en het Speelgoedmuseum in Mechelen. De promotie werd op 22 juni in de raadszaal officieel bekendgemaakt door gedeputeerde voor Cultuur Luk Lemmens en werd vervolgens gevierd met een feestelijke stoet door de straten van Essen. Met de extra middelen die het Karrenmuseum ontvangt, dient het museum de komende jaren aan striktere kwaliteitscriteria te voldoen.

Luk Lemmens, gedeputeerde voor cultuur en erfgoed, is vol lof: "De positieve benadering, het enthousiasme en het engagement van dit team maakten dat een relatief bescheiden museum gestaag kon groeien. De nog steeds groeiende collectie, infrastructuurverbeteringen, historisch onderzoek naar de geschiedenis van de karren, het restauratiewerk en borgen van kennis over de wagenmakerij, de vrijwilligerswerking en het management werden met Kempense nederigheid gerealiseerd. Maar de verworven expertise wordt nu al nationaal en internationaal gewaardeerd. Deze regionale indeling zet het Karrenmuseum in Essen terecht in de schijnwerpers."

"Dit is letterlijk en figuurlijk een erkenning voor alle vrijwilligers die zich jarenlang inzetten voor ons museum," reageert directeur Leo van den Berg trots. "Met de steun van de provincie Antwerpen en de gemeente Essen kunnen we de komende jaren voluit gaan voor een dynamische museumbeleving bij onze bezoekers."

Zo organiseren we in 2017 een tweede editie van de Zomer van Ambachten en krijgt de collectiepresentatie een meer eigentijdse omkadering. We leggen de lat steeds hoger – maar de jongste jaren hebben aangetoond dat we samen heel wat kunnen bereiken. Deze prachtige bekroning is daar een voorbeeld van.”

Burgemeester Gaston Van Tichelt beaamt: “Voor Essen is het Karrenmuseum een belangrijk uithangbord, een ware ambassadeur van onze gemeente. Het is belangrijk dat het Karrenmuseum blijft evolueren in de toekomst. De regionale erkenning biedt mogelijkheden om op een positieve manier door te gaan, en te investeren in het museum van morgen. Dat zal het toerisme, niet enkel in Essen maar in de hele regio, ten goede komen. Dat met de steun van het gemeentebestuur rekening werd gehouden in de positieve evaluatie, is een leuke opsteker! Het blijft dan ook onze ambitie om Essen te promoten als een gemeente waar veel te doen is!”

*****

Een Romeinse Sestertie uit Essense bodem

Begin 2016 vond een metaaldetectorist een Romeinse Sestertie, die na determinatie herkend kon worden als een Faustina I:

De munt- en kopzijde van de in Essen gevonden sestertius

Dezelfde munt- en kopzijde van intacte(re) versies van hetzelfde type sestertie

De kopzijde van de munt toont ons een afbeelding van een vrouwen-gelaat: Anna Galeria Faustina. Zij was de echtgenote van de Romeinse keizer Antoninus Pius en leefde in de eerste helft van de tweede eeuw na Christus. Als gemalin van de keizer kreeg zij op het einde van haar leven ook het recht de titel van keizerin te dragen (van 138 n C tot haar dood in het jaar 141) : vandaar de AVGVSTVS AVGVSTA, keizerin op de munt.